

Caissa

Views

In Loving Memory of
MARY JANE,
WIFE OF
JOSEPH H. BLACKBURNE,
DIED JANUARY 16TH 1922, AGED 83 YEARS.
ALSO OF
JOSEPH HENR. BLACKBURNE,
DIED SEPTEMBER 1ST 1924, AGED 82 YEARS.

Ze lijken soms ver weg, de romantische schakers, maar dan sluimeren ze slechts.

■ **Leon Reina, Leeuwenkoning**

■ **Wat ziet Paul van der Sterren als hij in de spiegel kijkt?**

■ **De 'Fucking Bad Evil' vindt prominent slachtoffer.**

■ **Schakende politici bij Caissa.**

CaissaNieuws is het club-
orgaan van schaakvereniging
Caissa, opgericht 1 mei 1951

Redactie

Wim Suyderhoud
m.m.v. Eric Coppoolse

Vormgeving

Angelo Spiler

Kopij

caissanieuws@gmail.com

Clublokaal

Multifunctioneel centrum
Coenen-Lydia, Roelof
Hartplein 2, Amsterdam

Contact

caissa.amsterdam@gmail.com

Website

www.caissa-amsterdam.nl

10

12

24

Van de makers	3	KNSB-Caissanen	
Van de voorzitter	3	in actie op 6 april	23
Van de secretaris	3	<i>Pia Sprong</i>	

CAISSANEN

John Könst	
1949 – 2013	4

Jeroen Hoogenboom

Hoofd- en bijzaken

Terug in het strijdperk (deel II)	5
--	----------

Paul van der Sterren

Wie is die schaker?

Dick Dolman	10
--------------------	-----------

Wim Suyderhoud

JEUGD

Aanstormend talent: Leon Reina	12
---	-----------

Debby Nieberg

TERZIJD

In den vreemde Een grafsteen in Londen	14
---	-----------

Jeroen Hoogenboom

Hoofd- en bijzaken

De computer als Freudi- aanse psychoanalyticus	22
---	-----------

Dennis Breuker

Een foto van een mooie dag

Géén koning	31
--------------------	-----------

Wim Suyderhoud

TOERNOOIEN

Wil Haggenburg 2013 Groep C	24
--	-----------

Peter van der Werf

INTERNE

Partij van het kwartaal

Inventief en origineel openingsspel	27
--	-----------

Michaël Wunnink

STUDIE

Schaakproblemen	23
------------------------	-----------

Angelo Spiler

Schaakstudies	30
----------------------	-----------

Aldo van de Woestijne

Oplossingen	32
--------------------	-----------

Schaken. Het is 'geestelijke alcohol', het is de veroorzaker van 'trauma's waarvan we het bestaan niet eens vermoeden', het is 'afzien, jezelf genadeloos pijn doen en ieder idee dat schaken leuk zou moeten zijn volstrekt verpulveren in je hoofd'. Alzo laten de grootmeesters Joseph Blackburne, David Norwood en Paul van der Sterren zich in deze editie van CN uit over het spel dat ziel en zaligheid eist.

In scherp contrast daarmee staan

1. de jubel van Nirav Christophe om zijn succes met het spelen van een obscure opening;

2. de gelukzalige obsessie van de jonge Leon Reina, als hij 's ochtends wakker wordt met een mooie stelling in zijn hoofd;
3. de opluchting van Jeroen Hoogenboom als hij na een optimale activering van zijn morele antenne tot de slotsom kan komen dat het romantische schaak nimmer verloren zal gaan.

Lees het en onderga het. Bekommer u niet om de gevolgen. Koester het spel. Raak het aan, proef het en besnuffel het. Pak de stukken en het bord. Wees vrij. Speel schaak!

Wederom begint dit stukje met een triest bericht. Op 24 maart 2013 is John Könst overleden, na een ziekbed van een jaar heeft hij de strijd niet kunnen winnen. John was lid van verdienste bij Caissa. Sinds 1989 was hij lid. Elders in dit blad schrijft Jeroen Hoogenboom een stuk over John.

Het seizoen zit er bijna weer op, de laatste ronden van de externe competities worden gespeeld, de interne loopt op het einde. In mei en juni is er weer de SGA rapidcompetitie voor teams en dan is het seizoen al weer ten einde.

We zijn in maart begonnen met trainingen voor volwassenen, Robert Jan doet dit op de dinsdagavonden en ik doe dit tijdens het jeugd uur. Hierbij is het de bedoeling dat we huisschakers op een niveau krijgen, zodat ze meekunnen in onze interne competitie. Meer informatie over de trainingen is te vinden op de website.

Zoals elk seizoen, besluit een aantal leden het lidmaatschap op te zeggen. Zo ook dit jaar. Gelukkig komen sommigen daarop terug (Roel van Duijn) en mogen wij ook nieuwe leden verwelkomen. Mijn indruk is dat we dit jaar extra veel nieuwe leden hebben gekregen. Sinds september spelen mee: Piet Borst, Ton Mol, Erwin Rooijackers, oude bekende Garth Sylbing, Jan Willem Knipscheer, Peter Hoomans, Bart Kalse, Bas de Haas, Nabil Kania en (sinds vorige week) Feico Zwerver. Een aantal van hen hebt u vast al aan het schaakbord ontmoet.

Daarmee telt Caissa momenteel 213 leden: 35 jeugdleden en 178 seniorleden. Ik wens iedereen veel schaaksucces en plezier bij Caissa.

Van de voorzitter
Abe Willemsma

Van de secretaris
Martin Bottema

John Könst 1949 - 2013

door Jeroen Hoogenboom

Soms gaat het snel in het leven. Twee jaar nadat John Könst in 1989 lid van Caissa was geworden, werd hem al gevraagd om tot het bestuur toe te treden, als wedstrijdlerider intern. Vier maanden nadat bij John vorig jaar botkanker werd geconstateerd, overleed hij. Op 64-jarige leeftijd, dat gebeurde op 24 maart jongstleden. Destijds zat ik zelf al geruime tijd in het Caissabestuur en ik vond John een welkome aanwinst, in elk opzicht. Een heerlijke man. Met de meeste van mijn medebestuurleden kwam ik weleens in conflict, zoals dat gaat binnen een goed regime, maar nooit met John.

John Könst

Hij was domweg te zachtaardig om ruzie mee te krijgen. En hij bezat nóg een zeldzame karaktereigenschap: hij kon luisteren naar argumenten. In 1994 trad hij weer af en volgde mij op als redacteur van Caissanieuws. Waar ikzelf zesmaal per jaar uitkwam, als ik dat al haalde, daar begon hij eventjes een maandblad! Tot 1997 hield hij dat vol. John was buitengewoon handig met computers, van hem leerde ik indertijd hoe je om moest gaan met MS-DOS. Na de opkomst van het worldwide-web zette hij Caissa's eerste website op het net en onderhield die jarenlang.

In 1996 deed hij iets heel opmerkelijks... hij werd voor korte tijd voorzitter. Dat zat zo. In 1995 was bij gebrek aan beter knuffelanarchist Joost van Steenis tot voorzitter gekozen. Democratisch dus, hoewel hij juist de democratie intens haatte en fel bestreed. Ik dacht toen: dit kan nooit lang duren. Binnen een paar maanden had Van Steenis de goede naam van Caissa door het slijk gehaald, maakte als voorzitter ruzie met bond en onderbond, en tijdens zijn eigen bestuursvergaderingen vloog hem bij elk agendapunt het schuim uit de bek. De anderen – John zat er als redacteur bij – maakten een beginnersfout in anarchistenland, namelijk: ze zeiden er wat van. Daarop ontplofte Van Steenis, zoals zijn geliefde bembommen dat ook vaak doen, en stapte per direct op, enkele maanden na zijn aantreden. Dat was dat. Maar wat nu? John bood aan: ik maak dit jaar af, als interim-voorzitter, daarna neemt een ander het over. Dit was buitengewoon dapper van hem, want het hield in dat hij ten minste één Algemene Ledenvergadering moest leiden. Bij het idee alleen al stakte hem de adem in de keel, hij had nog nooit in het openbaar gesproken, maar hij deed het! Ik was hier erg van onder de indruk en stak mijn bewondering niet onder stoelen of banken. In 1991, vlak voordat hij tot het bestuur zou toetreden, had John voorzichtig bij mij en medebestuurlid Stefan Steemers geïnformeerd of het Caissabestuur geen moeite had met zijn homoseksuele geaardheid. Ik keek daar erg van op, maar hieraan zag ik hoezeer de Gay Pride bestaansrecht had en nog heeft. Het ziet er niet uit, en ze maken een teringherrie in onze stad, maar het moet wél. Later werd John kennelijk wat lossier en huwde zijn partner Karel. Hém wens ik vanaf deze plaats heel veel sterkte toe. ■

Terug in het stijdperk (deel II)

door Paul van der Sterren

Hoewel er ook in de rest van dit tweede KNSB-seizoen sinds mijn terugkeer in het stijdperk weer van alles gebeurde, bijvoorbeeld twee harde verliespartijen tegen jonge, talentvolle tegenstanders en de dramatische nederlaag tegen Jan Timman waar ik in de vorige editie van CN aan refereerde, duurde het tot de laatste ronde voordat ik een partij speelde die me echt het één en ander duidelijk maakte over mezelf. En omdat die partij er de directe aanleiding voor is geweest dat dit verhaal er ondanks alle tegenkrachten toch is gekomen, laat ik haar bij wijze van uitzondering in haar geheel zien.

De spiegel

Paul van der Sterren – Brent Burg, Caissa – HMC Calder 2
1.e4 d6 2.d4 Pf6 3.Pc3 Pbd7

Een ronde eerder (tegen Jan Timman) had ik hier zelf met zwart nog 3...g6 gespeeld, wat in mijn jeugd de enige normale zet in deze stelling was. Dat niet-Pirc zetten als 3...c6, 3...e5 en de tekstzet al minstens sinds de jaren negentig geregeld voorkomen wist ik natuurlijk wel, maar aangezien ik in die tijd geen 1.e4 meer speelde had ik de informatie erover nooit erg diep in me opgenomen. Ik begreep dat 4.Pf3 (en dan waarschijnlijk 4...e5) het

meest bedaarde en verstandige antwoord zou zijn, maar omdat ik bang was dat deze kwalificaties door mijn jonge tegenstander zouden worden verward met oud en bezadigd en ik zo niet over wilde komen, deed ik

4.f4 waarna hij

4...e5 5.Pf3 exd4

deed en ik alweer spijt kreeg van mijn overmoed. Ik vermoedde dat 6.Dxd4 de hoofdvariant was, maar ook dat het dan wel eens erg scherp en theoretisch zou kunnen worden en al gauw begonnen vage herinneringen aan varianten met 6...c6, 7...d5 en 8...Lc5 mijn gemoeds-

rust te ondermijnen. Daarom nam ik hier even wat gas terug en koos voor

6.Pxd4 Pc5 7.Ld3

Nu kan zwart op ieder gewenst moment een belangrijke aanvaller elimineren door op d3 te slaan. Bovendien staat het paard op d4 niet meer gedekt en zal waarschijnlijk deze agressieve post moeten opgeven. Maar wits opbouw is natuurlijk wel gezond en dat geeft vertrouwen.

7...g6 8.Pb3

Wel wat vroeg om nu al deze kleine concessie te doen. Er was geen bezwaar tegen direct 8.0-0.

8...Pxd3+ 9.cxd3 Lg7 10.0-0 c6 11.f5

Zie *diagram 1*. Dit is de pointe

diagram 1

van de witte opbouw. Zolang de witte pionnenformatie in het centrum niet kan worden aangevallen, garandeert de vooruitgeschoven pion op f5 latente aanvalskansen op de koningsvleugel. Maar voorlopig is er nog niets aan de hand.

11...a5 12.Kh1 0-0 13.De1
 Misschien wat te optimistisch, want na zwarts antwoord komt een opbouw met De1-h4 niet van de grond. Het alternatief 13.Lg5 h6 14.Le3 is natuurlijker en lijkt me achteraf beter.

13...Pd7 14.Dg3 a4 15.Pd2 b5

Dit verbaasde me enigszins en ook achteraf zie ik geen enkele reden om niet consequent 15...a3 te spelen.

16.a3

Wit moet wel even de nodige

zorg aan zijn damevleugel besteden. 16.Dxd6? is na 16...Pe5 natuurlijk goed voor zwart.

16...Pc5 17.Pa2!

diagram 2

Zie *diagram 2*. Een ongewone manoeuvre. Nu er een zwart paard op c5 staat en c6-c5 dus niet direct een probleem voor wit is, is b4 een uitstekend veld voor een paard, waar het c6 onder schot houdt en d3 dekt zodat het andere paard

naar f3 kan en er ook op de koningsvleugel weer wat structuur in de witte stelling komt.

17...De7

De situatie is niet gemakkelijk voor zwart. Hij moet zijn koningsvleugel beschermen (de dame blijft op de diagonaal h4-d8 om f5-f6 tegen te houden), maar tegelijkertijd tegenspel zien te ontwikkelen. Voorlopig doet mijn tegenstander dat prima.

18.Pb4 Lb7 19.Pf3 Pb3

Je zou kunnen zeggen dat dit vragen om moeilijkheden is en dat is het ook, maar aan de andere kant: het is niet altijd verkeerd om moeilijkheden te vragen. In feite is het in deze stelling zelfs essentieel dat zwart agressief blijft spelen. De partij komt nu in een kritieke fase, waarin nauwkeurig rekenwerk en een scherpe

beoordeling van onevenwichtige stellingen van cruciaal belang zijn.

20.Lg5 f6

Opnieuw sterk en consequent. Het alternatief 20...Lf6 is paniekerig en geeft wit na 21.Tae1 een prachtige stelling cadeau. Zie *diagram 3*.

diagram 3

21.Lf4 Tad8(?)

Maar dit is waarschijnlijk net even niet scherp genoeg, al was dat heel moeilijk te taxeren *tijdens* de partij, hoe onverschillig en zakelijk een computer na afloop ook aangeeft dat zwart 21...Pxa1! 22.Lxd6 Dd7 moet doen. Op 23.Lxf8 Txf8 24.Txa1 heeft zwart dan eenvoudig 24...c5, waarmee hij zijn pion terugwint en zeker niet slechter staat. Bedankt, spelbederver! Maar aan de andere kant: ook leerzaam.

22.Tae1

Veel scherper is 22.fxg6, wat door mijn tegenstander op de website van HMC Den Bosch uitgebreid wordt geanalyseerd. Maar ik *kon* me gewoon niet voorstellen dat zo'n mooie, natuurlijke en agressieve zet als 22.Tae1 niet goed

kon zijn en besloot om niet al te veel tijd en energie aan dit moment te besteden.

22...g5

Ook dit is vragen om moeilijkheden, maar het is de enige zet.

23.Pxg5

Dit stukoffer is niet alleen verleidelijk, het is in zekere zin ook gedwongen, want na 23.Le3 c5 kan wit niet met 24.Pd5 de druk vasthouden wegens 24...Lxd5 25.exd5 Df7 en de pion op d5 valt. Bovendien *is* het helemaal geen stukoffer.

23...fxg5 24.Lxg5 De5!

Opnieuw is de scherpste zet ook de beste. Na 24...Tf6 25.e5 dxe5 26.Txe5 wint wit eenvoudig en op alle andere zetten is 25.f6 al net zo simpel. Zie *diagram 4*.

diagram 4

25.f6!:

Ik dacht dat deze afwikkeling wit groot voordeel zou geven, maar in feite is dit nauwelijks gevaarlijk voor zwart. Ook met 25.Dxe5 Lxe5 26.Lxd8 Txd8 verkoopt wit zijn aanvalskansen te goedkoop. De enige echt sterke zet, die ik

echter ook na rijp beraad niet aandurfde, was 25.Tf4!. Nu is na zetten als 25...Kh8 of 25...Td7 de stukwinst met 26.f6 wel sterk. Daarom is 25...Tf6 praktisch gedwongen, waarna wit twee zeer aantrekkelijke zetten heeft: 26.d4 en 26.Pc2. De laatste is voorzichtig en geeft zwart na 26...c5 27.Pe3 h5 nog wat ruimte om adem te halen (al ziet 28.Lxf6 Dxf6 29.Th4 er goed uit), maar met 26.d4! breekt wit aan alle kanten door de zwarte verdedigingslijnen heen. Het antwoord 26...Pxd4 27.Pd3 De7 is gedwongen, maar na 28.e5 (ook het door mijn tegenstander aangegeven 28.Tg4 Kh8 29.Pf4 is niet slecht) 28...dxe5 29.Pxe5 staat zwart machteloos tegen de vele dreigingen. Mijn computer komt na enig rekenen uit op 29...h5 waarna 30.Pf3! Pxf3 31.Txf3 (31.Txe7?? Td1+) 31...Dd6 32.Lxf6 Dxf6 33.Dc7 wit vrijwel beslissend voordeel geeft (al formuleert een *engine* dat anders).

25...Dxg3 26.hxg3 Td7
 27.fxg7 Txf1+ 28.Txf1 Kxg7
 Zie *diagram 5*.

diagram 5

29.Lf6+?!

Een beetje beteuterd dat mijn 'mooie' spel niet meer heeft opgeleverd dan dit nogal magere eindspelvoordeel lukt het me niet om me te heroriënteren op de nu plotseling volkomen anders geworden stellingsproblematiek. Zoals spoedig blijkt is het van het grootste belang om verdere vervlakking met Td7-f7 te voorkomen. Met 29.Tf6! had ik de zwarte stelling nog altijd serieus onder druk kunnen zetten.

29...Kg6 30.Lc3 Tf7!**31.Tf4**

Hierop had ik vertrouwd, maar op deze manier torenruil 'voorkomen' door hem positieel minder aantrekkelijk te maken is natuurlijk enkel een psychologisch argument. Bovendien is er geen enkele haast bij het slaan op f4. Als zwart nu bijvoorbeeld 31...h5 speelt heeft wit nauwelijks nog winstkansen.

31...c5?

Maar het werkt wel! Mijn tegenstander had zijn bedenktijd ook wel erg oneconomisch verdeeld en had voor deze fase niet veel meer over. In zijn laatste minuten durft hij slaan op f4 niet aan en ziet bovendien een belangrijke dreiging over het hoofd.

32.Pc2?

Een typisch geval van 'hij kent zijn eigen kracht niet'. Ik had de cruciale wending wel gezien, maar niet dat hij nog veel genialer was dan ik dacht. Direct 32.Tg4+! *lijkt* zinloos vanwege 32...Kh5, maar dat

antwoord maakt nu juist de verbluffende wending 33.Tg8 cxb4 34.g4+ Kh6 35.Lf6! mogelijk, wat onmiddellijk wint. Zwart moet daarom 32...Kh6 spelen, waarna wit wél 33.Pc2 antwoordt en zijn doel, het klem zetten van de zwarte koning, heeft bereikt. Zwart staat misschien nog niet verloren, maar wel heel slecht.

32...Pc1?

Een logisch en dus fataal vervolg op de vorige zet. Na 32...Txf4! 33.gxf4 Pc1 zou hij de remise binnen handbereik hebben gehad.

33.Tg4+

Nu is het allemaal veel eenvoudiger (en *dus* zag ik het nu wél).

33...Kh5 34.Tg8! Pxd3**35.g4+ Kh4**

Ook na 35...Kh6 36.Ld2+ Pf4 37.Pe3 is het uit.

35.Kh2 Tf2 36.Lf6+! Txf6

Hij laat me het mat uitvoeren. Zo gul waren mijn tegenstanders vroeger niet. Zie *diagram 6*.

diagram 6

37.g3 mat.

Misschien omdat mijn tegenstander haar na afloop op de website van zijn club zo uitgebreid analyseerde, misschien omdat de ongewone problemen me waren blijven intrigeren en misschien ook wel simpelweg omdat ik won, schoof ik deze partij bij thuiskomst niet achteloos in een la, maar liet ik er mijn computer op los. Die wees me er vervolgens zonder pardon op hoe ik het op de kritieke momenten wél had moeten spelen. En plotse-ling zag ik het patroon!

Plotseling zag ik het patroon!

Want waar het de witspeler in deze partij op al die kritieke momenten aan ontbreekt (na 21...Tad8 al, maar vooral na 24...De5, na 28...Kxg7 en na 31...c5) is de allesverzen-gende *wil* om te winnen, het gevoel van absolute *noodzake-lijkheid* en de daaruit voortvloeiende bereidheid – en het vermogen! – om, zoals wielrenners en schaatsers dat noemen, diep te gaan. Om maling te hebben aan je gewone alledaagse comfortjes (zit ik wel lekker, krijg ik mijn koffie wel op tijd, heb ik wel voldoende chocola bij me?), om alles rondom je te vergeten, om alle maar dan ook alle krachten in jezelf te mobiliseren, om niet tevreden te zijn voordat je er absoluut zeker van bent dat je de stelling volledig onder controle hebt en om niet bang te zijn om pion-

nen te offeren, in tijdnood te komen of moe te worden. Het is een jezelf optillen naar een niveau van inspanning en concentratie dat nodig is voor de absolute topprestatie. En het is afzien, het is jezelf genadeloos pijn doen en ieder idee dat schaken 'leuk' zou moeten zijn volstrekt verpulveren in je hoofd.

In plaats hiervan blijf ik praktisch en rustig spelen met het gevolg dat ik mijn tegenstander keer op keer laat terugkomen in de partij. Het is de houding van iemand die niet 'gestoord' wil worden, niet door de buitenwereld, maar vooral niet door de demonen in zijn eigen hoofd. Het is de mentaliteit van iemand die voor zijn plezier schaakt. Zo zou Ariadne Oliver geschaakt hebben als ze had kunnen schaken.

'You enjoy life altogether, don't you?' vraagt iemand aan Ariadne Oliver, romanpersoonage en gedeeltelijk alter ego van Agatha Christie. 'Yes, I do,' antwoordt ze, 'I suppose it's the feeling that one never knows what might be going to happen next.'

Zo schaken de meeste 'gewone' schakers, waaronder trouwens een heleboel meesters en grootmeesters. Maar omdat ik wel ooit zo iemand *geweest* ben, een schaker in hart en nieren die zichzelf inderdaad tot op het bot kon afbeulen als dat nodig was (en het was *altijd* nodig), omdat ik nog het referentiekader heb van hoe dat ooit was, herkende ik bij het zien van dit patroon zowel mijn oude als mijn

nieuwe zelf. En zag ik het verschil.

Het is alsof je in een spiegel kijkt, een toverspiegel die je laat zien hoe je nu bent en je er tegelijkertijd aan herinnert hoe je ooit was. Misschien is dit wat Sosonko bedoelt met

*Dat het weer
zoals vroeger
zou kunnen
worden, dat is
wishful thinking
geweest.*

zijn Klassieke Antwoord van De Oude Grootmeester en is dit wat hij niet meer wenst mee te maken. Hij wil niet meer in die spiegel kijken. En waarom zou hij ook? Ook een schaker heeft recht op zijn pensioen.

Maar mij kan dat blijkbaar niet schelen. Waarom niet? Ach, de goeroe zal misschien tevreden constateren dat ik me blijkbaar niet langer identificeer met mijn Kleine Zelf, de neuroloog vermoedt misschien een lichte hersenschadiging, de psychiater een dwangneurose. Wat maakt het uit? Natuurlijk raakt het me wel als ik zo indringend met de verschillen tussen 'vroeger' en 'nu' word geconfronteerd, maar ach en nogmaals ach. Een beetje verdriet om wat geweest is en niet meer terug-

komt hoort er bij op mijn leeftijd en misschien is het zelfs wel een van de pleziertjes ervan.

En daarmee zijn we weer terug bij ons uitgangspunt, bij Caissa.

■ Caissa

Dat ze me echt weer zou roepen, dat het weer zoals vroeger zou kunnen worden, dat is – dat zie ik nu wel in – wishful thinking geweest. Maar aan de andere kant, ze vindt het toch wel leuk dat ik er weer ben, dat ik een beetje om haar heen hang. Het streelt haar ego. Ik ben toch een van de trofeeën in haar welgevulde prijzenkast. Ze kan nog met me pronken. Dus een beetje flirten, dat wil ze nog wel. En ik, ik geniet van iedere glimlach die me ten deel valt. Het is genoeg. Een oud man leeft van zijn herinneringen en is gelukkig als die zo uitbundig over hem worden uitgestrooid. En hij is vrij. Banden kunnen hem niet meer binden, want hij is er niet meer. Niet werkelijk. Hij doet niet meer ter zake. Of, om het accent te leggen zoals de feestredenaar het doet als hij na de begrafenis het glas heft om op de overledene een toast uit te brengen: 'Hij doet niet meer. Ter zake.' Proost. ■

*Toen Paul nog in leven was
kon hij aardig
schaken.*

*Nu ligt hij hier onder het gras
en doet niet meer
ter zake.*

Wie is die schaker?

Dick Dolman

door Wim Suyderhoud

Caissa heeft een aantal (ex-)politici in de gelederen. Prominent in deze categorie is Dick Dolman. Tien jaar lang hanteerde hij immers de voorzittershamer in de Tweede Kamer en daarna was hij nog enige jaren lid van de Raad van State. Vorig jaar publiceerde hij zijn biografische notities in een boek met de titel 'Politiek samenspel'. Opvallend is het flinke aantal schaakgerelateerde anecdotes in dat boek. Er zijn zelfs aparte hoofdstukken gewijd aan Euwe – tegen wie hij in een simultaanpartij remise speelde – en Van Hulst. Wat doet schaken voor Dick Dolman?

Ik had een oom die mij leerde schaken toen ik tien jaar was, heel klassiek. Hij nam mij mee naar het Zutphense Schaakgenootschap, dat zetelde in het Volkshuis in Zutphen. Je hebt gelijk als je denkt dat het anjc daar wel bijeenkwam [de jongerenafdeling van de PvdA, red.], maar ik had toen nog niets met de partij te maken. Tot aan mijn studietijd ben ik lid geweest van deze schaakvereniging. Ik herinner me dat ik namens hen een keer heb deelgenomen aan een massakamp tegen de Deventer schaakclub, een evenement waar in de regio veel aandacht aan werd besteed. Ik kan je

niet meer vertellen wie won. Een van mijn voorgangers bij de Zutphense club was de legendarische Barry Withuis, een zeer geestige man.

■ Wijk aan Zee

Toen ik tijdens mijn studie politiek actief werd, was er lange tijd geen ruimte meer voor het schaken. In 1963 verhuisde ik naar Den Haag om het ambt van parlementariër te gaan bekleden. Het was medeparlements lid Lambert Giebels die de firma Hoogovens de suggestie deed om een hoekje in te ruimen voor schakende politici in het jaarlijkse toernooi in Wijk aan Zee. Daar ging men gretig op

in vanwege de publiciteit die dat opleverde. Deelnemers van het eerste uur waren, naast Giebels en mijzelf, Ed van Thijn en Hans Kombrink. Ik heb zelfs een keer een vierkampje gewonnen. Later, vooral toen senatoren als Johan van Hulst gingen meedoen, behoorde ik niet meer tot de besten. Deelnemen werd populair: Jan Nagel, Henk Vonhoff, Bas de Gaaij Fortman. Er kwamen zelfs jongeren bij. Ik speelde een partij tegen een piepjonge Frank de Grave, die na het afbreken naar de boekenstal in de hal snelde om te leren hoe hij ons eindspel de volgende dag winnend kon afsluiten. Een strebertje hoor. Pas na afloop van mijn tijd in de Kamer werd ik weer lid van een schaakclub. Eerst van DD in Den Haag, dat toen een grote vereniging was met meer dan honderd leden. De overeenkomst met mijn initialen is overigens zuiver toevallig. Roel van Duijn schaakte daar ook. Diens middelbare school was dicht bij het clublokaal. Dwars als hij was, is hij een keer op de trambaan gaan liggen.

Clubgenoten hebben hem moeten wegslepen.

Euwe en Caissa

In Amsterdam ging ik bij Euwe schaken, dat was in 1990. Maar het was daar niet gezellig: die sporthal, dat koude licht, die schrapende stoelen. Omdat ik er nu de tijd voor had, ben ik ook aan toernooien gaan deelnemen. Ik ging openingen bestuderen, kreeg iets wat op een repertoire begon te lijken, maar ik deed dat niet graag. Ik heb ooit een boek met partijen van Aljechin gekregen, maar daar heb ik nooit iets uit nagespeeld.

Ik hou van de strijd op het schaakbord en van de vragen die het spel mij stelt. Ik los graag schaakdiagrammen op uit de krant. Cryptogrammen doe ik ook. Wat ik moeilijk vind, is omgaan met de tijd. Het heeft me jaren gekost om dat een beetje onder de knie te krijgen. En ik heb pas onlangs begrepen hoe belangrijk het is om op tijd h3 te spelen. 'Toen Euwe opging in Caissa ben ik er flink op vooruitgegaan. In Huize Lydia heb ik

Van Duijn in gesprek met Van Hulst. In de achtergrond Dick Dolman.

alleen soms wat last van gerucht tijdens de partij, maar verder ben ik positief. Bij Euwe sloeg ik wel eens een clubavond over, nu nooit meer. Er was trouwens maar een krappe meerderheid van Caissa voor de aansluiting, weet je nog? Men was bang voor de 'ratinglijders' van Euwe, maar ik denk dat men nu wel inziet dat dat een beetje overdreven was. Ik begreep overigens wel wat zij bedoelden, hoor.

Onder politici

Och ja, het is best een prettig toeval dat er meer politici bij Caissa spelen. Ik speel met Pitt Treumann in hetzelfde team en ik ben bij deze club herenigd met Roel van Duijn en Johan van Hulst. Het is

misschien wel leuk om te vermelden dat ik met de laatste in de commissie van in- en uitgeleide heb gezeten, in 1980. Dat was om de vorige troonswissel voor te bereiden! Wij moesten dat protocollair in de juiste banen leiden. Er was een generale repetitie met een hofdame als stand-in voor de koningin. We hadden overigens niets te maken met de beveiliging, daar ging de burgemeester over. Polak zat met een oortje in de Nieuwe Kerk. Vanuit de trein zag ik de bordes met *geen woning, geen kroning*, maar verder heb ik die dag niets van de ongeregelde heden meegemaakt. Ik heb mijn boek in drie weken geschreven, maar in het halve jaar dat het de uitgever kostte om het te publiceren, heb ik er nog veel aan geschaafd. Van Hulst was aanwezig bij de presentatie in boekhandel Van Rossum, dat vond ik erg aardig. Er zijn nu meer dan duizend exemplaren van verkocht, er komt een tweede druk. Het gaat onder meer over het enorme aantal politieke figuren waar ik iets mee te maken heb gehad. Elke week gaat er nu wel iemand van dood. Margaret Thatcher is één van de recentste voorbeelden'.

Dick Dolman bij een recent Tatatoernooi.

Aanstormend jeugdtalent: Leon Reina

door Debby Nieberg

Toen ik een tijdje geleden aan jeugdcoördinator Robert Jan Schaper vroeg wie van de jeugdspelers in aanmerking zou kunnen komen voor een artikel in CaissaNieuws, hoefde hij daar niet over na te denken: 'Vraag Leon, want die wint nu alles.' En inderdaad, de schaakopmars van Leon lijkt niet te stuiten. De schoorsteenmantel bij hem thuis wordt intussen te klein voor zijn enorme verzameling schaakbekers en medailles... en bijna elke maand komen er weer een paar bij. Hoog tijd dus om wat meer te weten te komen over deze enthousiaste jonge Caissaheld.

Leon Reina

Leon is eind januari acht jaar geworden en heeft rond zijn zesde de beginselen van het schaken geleerd van zijn oudste broer (die hij nu intussen weet te verslaan). Bij het jaarlijkse teamkampioenschap voor basisscholen van Amsterdam-Zuid, vorig jaar in februari, speelde Leon op het laatste bord in het schoolteam van de AMS en 'rommelde' toen eigenlijk nog maar wat aan. Dit jaar speelde Leon bij hetzelfde toernooi voor het AMS-team op bord 1 en veegde moeiteloos al zijn tegenstanders één voor één binnen enkele minuten van het bord. Zijn team heeft zich toen weliswaar niet weten te plaatsen voor de volgende ronde van het kampioenschap, maar aan Leon heeft dat beslist niet gelegen: hij ging er die dag vandoor met de prijs voor beste ongeslagen speler van het toernooi. Dit partijtje geeft goed aan hoe Leon in het afgelopen jaar met grote (paarden)sprongen vooruit is gegaan op het schaakbord.

Leeuwenkoning – T. Holmes, Chess.com, 08/04/2013

1.e4 e5 2.Pf3 Pf6 3.Pc3 Pc6 4.d4 exd4 5.Pxd4 Pxd4 6.Dxd4 d5 7.De5+ Le7 8.exd5 O-O 9.Lg5 Te8 10.O-O-O Ld6 11.Dd4 Le5 12.Dh4 Lg4? 13.Lxf6! Lxf6 14.Dxg4 a6 15.Ld3 Lg5+ 16.f4 Lf6 17.Dh3 h6 18.Df5 g6 19.Dh3 h5

Zie diagram.
20.f5! Lg5+ 21.Kb1 Te3 22.g3 De7 23.fxg6 f5 24.Dxf5 Te8 25.a3 Tf8 26.Dh3 Kg7 27.Dxh5 Th8 28.Dg4 Df8 29.Dd7+ Te7 30.Dg4 Df6 31.h4 Le3 32.The1 The8 33.Dh5 Kf8 34.Tf1 Lf2 35.g7+ Kxg7 36.Dg4+ Kf8 37.d6! Leon maakt een veld vrij voor een dodelijke paardzet. 37... cxd6 38.Pd5 Df7 39.Pxe7 Txe7 40.Td2 en zwart geeft op 1-0.

diagram

Niet eten!

Zo'n anderhalf jaar geleden is Leon bij Caissa komen spelen. Op dit moment staat hij comfortabel bovenaan in de jeugdranglijst bij de aspiranten en moeten zijn aankomende te-

Een grafsteen in Londen

door Jeroen Hoogenboom

We konden er niet langer omheen, het staarde ons recht in het gezicht, al geruime tijd. Op een dag wisten we het zeker: iedereen maakt tegenwoordig een heerlijke cruise! Dat wil zeggen, iedereen behalve wij.

Mirjam K. en ik, wij hadden ons nog nooit op enigerlei wijze schaamteloos laten verwennen en verzorgen, we zochten het altijd zelf wel uit, dopten ouderwets de eigen boontjes, dus het hedendaags hedonisme, het gedachteloze consumentisme, de ijdelheid en genotzucht, de voortdurende ontevredenheid, de patat-tv van de patatgeneratie, het ziellose gezwets van de verschrikkelijke dokter Swaab, de teloorgang van enig eergevoel en trouw, de smartelijke leegloop in het huis des Heren, de algemene verwording tot niets, kortom: geheel de moderne tijd, die hadden we aan ons voorbij laten gaan. Aan de laars gelapt. Niet naar kijken. Eenvoudig waren we geboren en eenvoudig waren we gebleven. Zelfs de gewoonste zaak ter wereld vonden wij al snel gek genoeg.

We realiseerden ons: dit kon niet eeuwig zo blijven. We moesten voort, ook wij, voort en verder, met de tijd mee. Vroeger – althans in 1995 – wanneer je vastgelopen was, las je in witte letters tegen een helderblauwe achtergrond de woorden: 'Press any key to continue.' Dat gold nú voor ons, en de key was: een cruise! We gingen overstag en boekten passage. Vóór ons lag, in het verschiet: een fantastische zeereis.

Woensdag, 27 juni, in het edele jaar 2012, we schepen ons in, op de HMS Princess Seaways, die groots en fonkelwit in de middagzon op ons ligt te wachten aan een verder lege kade. Rond vijf uur klinkt vanaf de brug het bevel *trossen los!*, we varen langzaam de haven van IJmuiden uit, het is zover, onze cruise is begonnen. Eenmaal buiten de ver in zee gestoken havenpiëren zet de stuurman de sloopstelegraaf op *full speed ahead*, de machinekamer brengt de snelheid naar 18 knopen, we stomen de zee op, een uiterst kalme en gladgestreken Noordzee. Juist wanneer we buitengaats zijn, varen we opeens langs een hele menigte windmolens, hoog rijzen ze op uit het water, het is een heel park. Ik vind ze werkelijk prachtig om te zien en vreemd genoeg ontroe-

ren ze ook: stil en eenzaam staan ze daar bijeen en statig gaan hun wieken. We merken inmiddels dat cruisevrije gasten voortdurend worden geentertand; dat is deel van de verwennerij. Op het achterdek staat bijvoorbeeld een kerel met een gitaar liedjes te zingen van de Beatles. Ik ga even aan de lijzijde staan, benedenwinds dus, want anders hoor ik niets, een heerlijke zeewind duwt de muziek helemaal naar stuurboord. Mirjam kan bakboord en stuurboord niet uit elkaar houden! Wijselijk laat de zanger het nummer *Yellow Submarine* achterwege, zoals je in elk fatsoenlijk hotel ook geen 13^e verdieping zult vinden, de lift springt van 12 naar 14, de mens wil het lot niet tarten. Allen aan boord hopen uiteraard dat het schip onderweg niet zinkt, dat is de gedachte die ons bindt. Het is

The Daily Chronicle, reproduced on pages 87-88 of the 1 May 1895 issue of the Chess Player's Chronicle:

INTERVIEW WITH A MASTER.

WILHELM STEINITZ, our Champion Chess Player, entered upon a contest at the British Chess Club, a modestly jubilant, as becomes a player of his standing, and won the first game of the series. Mr. Steinitz, respondent, was not unwilling to chat with me upon the question of Chess and its votaries.

"Tell me," Mr. Blackburne, I asked, "is Chess growing in popularity?"

"To a marvelous degree," answered Mr. Blackburne. "Where thirty years ago there were only one or two decent sized hamlets—to say nothing of towns—without their Chess Clubs. But, of course, London is the intellectual pastime that some people declare it to be? For instance, would it be an effective little for Euclid in schools and colleges?"

"Decidedly not. I know a lot of people who hold the view that Chess is an excellent means of training in logic and shrewd calculation, precision, and caution. But I don't find these qualities reflected in the Chess Players. They are just as fallible, and as foolish if you like, as other folk who don't know a Pawn on the ground of its fatal fascination. Chess is a kind of mental alcohol. It inclines the man who plays steadily. He lives in a Chess atmosphere, and his dreams are of gambits and end games. I have known a man ruined by Chess. The game has charmed him, and as a consequence he has given up everything else. No; unless a man has supreme self-control it is better that he should not learn to play Chess. I have never allowed my children to learn it, for I have seen much of its evil results. Draughts is a better game, but I do not think it is irreparable. At Chess, however, you can get luck, change the disposition of your men, and win, for instance?"

"I know, Mr. Blackburne, about an English school of players. Shall we ever cross you, for instance?"

"You don't think that we shall have a great player out of the compass? I had paid him a great deal of money."

maal doordrenkt zijn met alcohol, hij was nogal een innemer. Altijd whisky, want *wenn schon, denn schon*.

Blackburne was een natuurtaent, begon pas met schaken op 19-jarige leeftijd, daarvoor damde hij alleen nog maar. Hij werd geïnspireerd door de enorme successen van de geniale Amerikaan Paul Morphy, slechts vier jaar ouder dan hij, die echter zijn schaakshoenen al aan de wilgen had gehangen, geestelijk volkomen ingestort. Het eerste zag Blackburne als een aansporing, het tweede als een ernstige waarschuwing. Ik vond een eigenaardig interview met hem in *The Daily Chronicle*, uit 1895, hij is dan 54 en wordt op de vleugels van zijn roem gedragen. Hij keert zich hierin tegen het schaakspel!, zijn kinderen mogen beslist niet schaken. Alleen dammen.

noodlottige aantrekkingskracht. *Schaken is een soort geestelijke alcohol*. Het benevelt de man die het voortdurend speelt. Hij leeft in een schaakroes, zijn dromen gaan over gambieten en eindspelen. Ik heb menig begaafd man gekend die aan het schaakspel ten onder ging. Het behekschte hem, hij gaf er alles voor op. Nee, tenzij iemand over een ijzeren zelfbeheersing beschikt, is het beter dat hij niet leert schaken.

Eigenlijk horen we hier vader Blackburne: niet drinken! De zoon: niet schaken! Natuurlijk had Joseph Blackburne wel een punt. Wie destijds in Amsterdam het schaakcafé Gambiet bezocht, kon daar een bonte verzameling mannen ontmoeten: gedreven, gepassioneerd, vaak vol met verhalen en meningen, tussen het eindeloze vluggeren door. Maar de volgende dag zaten zij er wéér. Sommigen zelfs: nóg! In maatschappelijk opzicht waren zij verloren; geen vrouw, geen kinderen, geen baan, geen bezittingen, en geen uitzicht op elk van die vier. Een enkeling wist op tijd het vege lijf te redden, bijvoorbeeld een Gert-Jan de Boer, maar dat was zeldzaam.

... zijn kinderen mogen beslist niet schaken. Alleen dammen.

Blackburne: 'Veel mensen zeggen dat je met schaken de beste menselijke vaardigheden traint: logisch denken, sluw rekenen, vooruitkijken en voorzichtig zijn. Maar juist deze eigenschappen zie ik nooit terug in het leven van schakers. Ze maken net zo veel fouten en gedragen zich even dwaas als mensen die een toren niet van een pion kunnen onderscheiden. En al zou het schaakspel een zekere mentale kracht opleveren – wat ik betwijfel – dan nog keur ik het af vanwege zijn

Voorafgaand aan Londen wilde ik naar The Moors om twee redenen, A: het lijdensverhaal van de arme Heathcliff speelde zich daar af, en B: je vindt er de overblijfselen van wat ooit de welvarendste abdij in Engeland was, Rievaulx Abbey, uit de 12^e eeuw. Het klooster werd in de 16^e eeuw door soldaten van de koning verwoest, met dank aan grote vriend Henry VIII, omdat die van de paus geen toestemming kreeg voor zijn eerste echtscheiding. Maar daar had de paus wel een punt! Want inmiddels loopt twee op de drie huwelijken stuk, het jawoord is een remniscentie geworden, niet meer dan een betekenisloze klank, zoals het laten van een boer of

scheet, of bij hertrouwen het hebben van de hik. Dus dat maakt: niet drinken!, niet schaken!, niet scheiden! Kloosterstichter Aelred van Rievaulx schreef in zijn abdij een boek in dialoogvorm, geheten *De Spirituali Amicitia* ('Over de geestelijke vriendschap') en ik wilde dat graag ook op die plek lezen, gezeten op een omvergetrokken steunbeer, want ik vroeg me af: had ik eigenlijk een geestelijke vriendschap met Caissalid Leo Oomens, zaliger gedachtenis? Het antwoord luidt nu: nope! Zonder nader onderzoek weet je dat niet. En ik vroeg me af: waarom koos Emily Brontë in 1847, toen Blackburne zes jaar oud was, juist *déze* hoogvlakte als decor voor een onmogelijke liefde in *Wuthering Heights*? Antwoord: vanwege het woeste en bizarre licht dat je in The Moors ziet. De roman is namelijk niet bepaald zoetsappig: de wraak van Heathcliff na het verraad van zijn Catherine is verschrikkelijk, waarmee hij natuurlijk ontegenzeggelijk een punt had. Daarom voegen we no. 4 aan het lijstje toe: niet je ware liefde verloochenen! De lezer ziet nu hoezeer ook de kleinste reis de morele antenne kan activeren.

Na zijn eerste successen als clubspeler rolde Blackburne min of meer per toeval in het 'beroep' van schaker. Het werd nog lang niet als een beroep gezien, een schaker die enigszins kon rondkomen van zijn spel stond gelijk aan een schimmige pokerspeler of een casinospeler met strikje. Nietsnutten dus. Als clubkampioen van de Manchester Chess Club werd hij op 21-jarige leeftijd uitgenodigd voor een internationaal schaaktoernooi in Londen en kon geen nee zeggen – nog nooit in Londen geweest en alle onkosten werden vergoed – ook al werkte hij toen in een *hosiery warehouse*, dat is de handel in kousen en gebreid herenondergoed. Tijdens dit toernooi speelde hij zijn eerste partij tegen een vijf

jaar oudere Oostenrijker, genaamd Herr Steinitz, de kampioen van Wenen. Steinitz schaakt op dat moment al veertien jaar, Blackburne dan nog slechts twee. Blackburne won in het eindspel. Speeltempo: 2 uur voor elke 20 zetten, er wordt niet afgebroken. (Voor de jongere lezer: vroeger, toen alles nog niet zo idioot was als nu, toen braken we partijen doodgewoon af. Wat dat inhield doet er nu niet toe, maar op die manier speelde je nog wel eens een echt eindspel, zonder daarbij de klok naar z'n mallemoer te rammen. Amateurschakers wisten toen nog wat 'een brug bouwen' betekent en zij kenden 'het kwadraat'.) Toen Blackburne zich na afloop van het toernooi met opgewekt gemoed weer meldde bij zijn warenhuis bleek hij te zijn ontslagen en besloot hij te proberen om met schaken wat te verdienen.

Dit brengt mij op iets en dat is dit. Een kenmerk van de tegenwoordig in Nederland populaire 'levenskunstfilosofie' – waar onder andere Michel Foucault erg dol op was – dat is: stel je leven in op een doel dat je wilt bereiken, het *maken*. Haal je je doelen, dan is je leven geslaagd. Hoera! Daartegenover staat het *handelen*, dat niet per se doelgericht is. Je laat dingen gebeuren, je laat je door het leven verrassen, je wilt het niet krampachtig beheersen. Natuurlijk hoort Blackburne bij die laatste groep; hij is een vrije geest. Dit laatste wordt prachtig verwoord door redacteur Peter Graham, die in 1899 een kleine schaakbiografie schreef, als inleiding voor het boek *Mr Blackburne's Games at Chess*. Ik vertaal het hier niet, het is precies mooi zoals hij het zegt. 'There is a certain happy-go-lucky side to Mr Blackburne's character that must be reflected here. Although in some respects firm and resolute to a degree, he was not one of those who take the helm in their own hands and, blow the wind as it may, persistently make for a certain point, but rather he spread his sails to the breeze, he floated on the tide, he drifted before circumstances.'

To drift before circumstances, to float on the tide, dat gold voor ons ook nadat we eindelijk in Londen waren aangekomen en logeerden bij onze oude vriendin Ria B. in de wijk Finchley, die we jaren en jaren geleden in Burma tegen het vege lijf waren gelopen. Want het enige wat we wisten, was de naam van de begraafplaats, Ladywell Cemetery, in het district (borough) Lewisham, ver weg aan de overkant van de ri-

vier, zuid-oost Londen, in de wijk Ladywell, vlakbij Ladywell railway station, met de ingang aan de Ladywell Road. Dus wanneer alles daar stomweg Ladywell heet, dan vind je die begraafplaats wel een keer! Maar hoe? Het liefst nemen Mirjam en ik in Londen altijd de bus, we kruipen dan helemaal vooraan bovenin. Maar welke bus? Het toeval wilde dat we middenin de Olympische Spelen zaten: er waren tienduizenden vrijwilligers op de been om iedereen de juiste weg te wijzen. Om precies te zijn: 70.000 vrijwilligers!, bij alle stations, gewoon op straat, overall. Wat een volk, de Engelsen! We beginnen bij metrostation London Bridge, net over de Theems en spreken buiten op straat met een *volunteer*, gestoken in haar paars-rode hesje, ze is heel charmant. Ik zeg heel eenvoudig tegen haar: ‘Ladywell Cemetery, please, in Lewisham, met de bus,’ en ze zoekt het allemaal op. Terwijl ik met haar sta te praten, haalt Mirjam koffie bij een kraampje, wat een heerlijk leven heb ik toch! Bus die en die, zegt de vrouw, overstappen daar en daar en dan verder met bus zo en zo. Een heel gesprek volgt, met veel ditjes en datjes, maar niet één keer vraagt ze: ‘Wat moet u daar, op dat kerkhof?’ Dat is dus erg Brits, om dat niet te vragen! Waren de rollen omgedraaid, dan was het beslist mijn eerste vraag aan haar geweest. En wil ze daar niet op antwoorden, dan zeg ik ook niet welke bus ze moet hebben. Veel Nederlanders zijn nu eenmaal nogal botte honden.

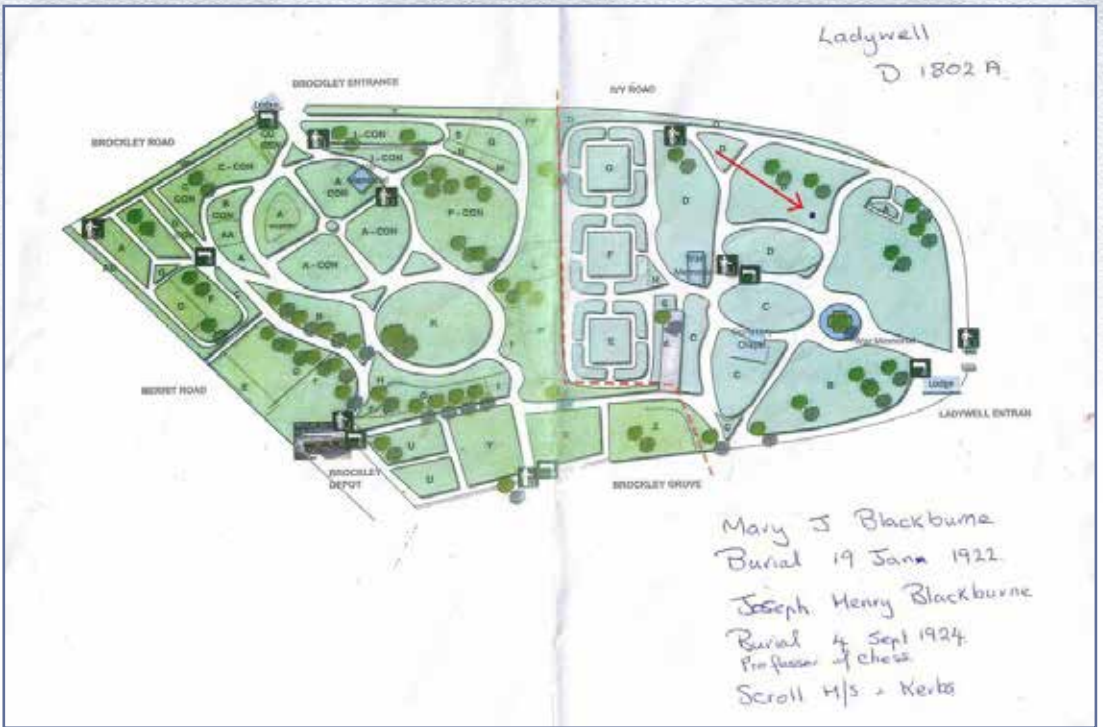
We rijden door de straten van Londen, komen langs mooie arbeidershuisjes in arbeiderswijken, ik houd daar erg van in Londen. Kleine schoorsteenpijpjes op de daken, meestal een setje van zes. Alles een beetje grauw en ietwat somber, wat juist mooi is. Toch nog een eind lopen en we gaan het kerkhof op. Nu blijkt: er is helemaal geen kantoortje op het terrein! Wat nu? Er zijn 13.700 grafstenen! We lopen langs de paden, kijken links en rechts. Ik zeg, vol goede moed: ‘Zo vonden we Steinitz ook!’ Mirjam zegt: ‘Ja, maar toen hadden we wel een plotnummer en nu hebben we niks!’ We komen een blonde vrouw met een hondje tegen, ik vraag: ‘Weet u het graf van Blackburne, ofwel The Black Death?’ Ze kijkt me verschrikt aan en maakt dat ze wegkomt.

Blackburne hoorde in de periode van 1871 tot 1889 regelmatig bij de vijf beste spelers ter wereld, ook al waren Lasker, Zukertort en Steinitz

duidelijk de betere schakers. Hij deed mee aan bijna alle internationale toernooien van die tijd. Zijn beste resultaten waren een gedeelde 1e plaats in Wenen (1873) – waar de commentatoren hem de bijnaam The Black Death (de pest) gaven – de 1e plaats in Londen (1876) met 10 uit 11, vóór Zukertort, 1e plaats in Berlijn (1881) met 3 punten voor Zukertort. In alle andere toernooien eindigde hij ergens bovenaan.

Dan komen we Percy tegen, althans, hij staat in een blauwe overall ergens het gras te maaien, hij werkt op de begraafplaats. Maar hij weet het natuurlijk ook niet. Hij vertelt dat we voor gegevens naar het Lewisham Crematorium moeten, ik begrijp er allemaal niets van en bovendien is Percy's Engels nauwelijks te volgen, ik hoor wat vaag binnensmonds gemompel, een beetje Cockneygedoe. Maar! Op weg naar het kerkhof kwamen we langs de plaatselijke bibliotheek en daar weten ze vast alles! Een vrouw zoekt voor ons op het internet en vindt een adres: Verdant Lane, helemaal aan de andere kant van Lewisham. De vrouw zegt dat daar alle grafgegevens van het district bewaard worden en dat ik vooraf even moet bellen. Ik vraag haar: waarom werken in jullie bibliotheek alleen maar vrouwen? Ze zegt: ‘De bibliotheek moest wegens bezuinigingen sluiten, maar wij namen het over, huisvrouwen uit de buurt, allen zijn vrijwilliger.’ Ik denk: jee-tje! Nog even en de Westerse samenleving draait geheel op vrijwilligers! Maar eigenlijk is dat juist goed, we doen het voortaan zélf wel, goed beschouwd zitten we nu in een transitiemaatschap-

moment, we hebben het graf gelokaliseerd, hier móet het liggen. Maar we kunnen er niet bij, het ligt onder een boom, volledig overwoekerd met dikke doornstruiken, van misschien wel een eeuw oud. Percy schudt zijn hoofd, dit gaat zo niet. Hij zegt: 'Bel mijn baas John maar op, en vraag hem of ik morgen met apart gereedschap dit graf mag schoonmaken, of ik daar A. tijd voor krijg, en B. gereedschap. Dus ik bel deze John. Hij kijkt hier wel van op, maar stemt direct toe. Britten doen nooit moeilijk als het om hun *cultural heritage* gaat!' s Avonds bel ik iemand van de Friends of Ladywell Cemetery en leg hem uit wat we aan het doen zijn. Hij is er verrukt over, er is al eerder door schakers naar het graf gezocht, maar het werd nooit gevonden.

De volgende dag, dag drie. De onbetaalbare Percy komt rond 12.00 uur aanrijden in een elektrisch karretje, gevuld met grof geschut, grote snoeischaars, harken, een schop, the lot. We gaan aan de slag. Een dik uur later: we hebben het graf blootgelegd! Wat een moment... na zoveel jaren verborgen te zijn geweest... we lezen: *In Loving Memory... Joseph Henry Blackburne. Died September 10th 1924, aged 82 years.*

Blackburne speelt zijn laatste toernooi in St. Petersburg, in 1914, hij is dan 74 en verslaat daar de 30-jarige Nimzowitsch. Zie *diagram*. Hij opent de partij met 1.e3 en speelt drie zetten later 5.e4, iets waar zelfs Nimzowitsch wel van opgekeken zal hebben. In 1921 geeft hij op 79-jarige

leeftijd nog altijd simultaan, een jaar later overlijdt zijn vrouw Mary Jane Fox. Zij wordt begraven in Lewisham, waar het echtpaar woonde. Zoals het een echte man betaamt, volgt hij haar snel. Twee jaar later is ook Blackburne uit de tijd, in 1924 overlijdt hij en wordt bijgelegd in het graf van zijn vrouw. En zo, zo was alles goed.

Blackburne - Nimzowitsch, stelling na 26.Pf2-g4

Percy vertrekt weer met zijn spullen en ik mijmer nog wat na. Over de gedachte dat Blackburne ongeveer de laat-

ste der romantische schakers was. Er is in het leven niet veel hogers dan de laatste te zijn, degene die het licht uitdoet, die de zaak sluit. Steinitz had de weg vrijgemaakt voor de koele rekenaars, het koude positieospel, en dat werd de weg die men ging. In gedachten hoor ik Steinitz met schrille stem zijn gelijk halen, bijvoorbeeld in een pub, waar ook Blackburne aanwezig is. Natuurlijk loopt die op Steinitz af en slaat hem zonder pardon een blauw oog. Breekt zijn wandelstok in tweeën en gooit die in het haardvuur, eigenlijk symbolisch, het is Steinitz' toverstaf, de Black Death versus de Black Magic. Steinitz is de bringer van het slechte nieuws en verdient daarom rake klappen; het is voorbij met de romantiek, voorbij met de onverschrokkenheid en de ridderlijkheid. Allemaal weg. Een diepe theoretiekennis en zorgvuldig rekenen komen ervoor in de plaats. De voorzichtige versus de onversaagde. De angstige kwezel versus de echte man. De nieuwe tijd versus de oude. De oude tijd voorgoed verloren? Nee, er zal altijd weer iemand zoals Blackburne opstaan. Het wachten was op Tal, en daarna op Kasparov, die de grootste aller tijden zou worden. Bij die twee stond het schaakbord weer in lichterlaaie; het was hun eigen vuur dat je dan zag branden. De romantici zullen het altijd afleggen tegen de nuchtere rekenaars, de mystici en de dromers versus de wetenschappers. Maar het wonder zal blijven en dat wonder is: op een gegeven moment staat er toch weer een vechter op, tegen alle stromen in, *against all odds*. Zij lijken soms ver weg, maar dan sluimeren ze slechts.

Epiloog

Ik stuurde een mailtje met mijn bevindingen naar de voorzitter van de English Chess Federation, die getooid is met de onwaarschijnlijke naam C.J. de Mooi, hoewel hij gewoon als Joseph Connagh in 1969 geboren werd. Hij leerde vroeg schaken, werd op zijn 17^e een dakloze, zwierf tot zijn 20^e op straat, kwam toen terecht in het modellenwerk hetgeen hem aanzette tot het wijzigen van zijn achternaam in De Mooi, met welke naam hij naamsbekendheid verwierf door succesvolle optredens in talloze spellen en quizen op tv, waardoor hij acteur wilde worden, maar voor dat zover was, werd hij in 2009 president van de Britse Schaakbond, wat natuurlijk óók een mooi vak is, en onlangs publiceerde hij zijn eerste boek *How to Win TV Quiz Shows*,

The Black Death

iets wat alle deelnemers graag willen weten. Kortom: niks mis met die man. Vreemd genoeg kreeg ik van hém geen antwoord, maar wel van heel iemand anders, op vrijdagochtend 10 augustus 2012...

Dear Mr Hoogenboom,

Thank you for the information about the grave of Joseph Henry Blackburne. In the UK we have a Staunton Society, but I have always thought that Blackburne was at least as worthy of veneration – and not only because he was a Lancastrian, like myself :). Anyone with victories over Steinitz and Lasker (to name just two giants) is worthy of the greatest respect. I greatly admire the fact he was a professional (unlike Staunton) who travelled extensively to the United States, Australia and countless other countries to promote the game.

We will see what we can do to honour him. I guess it may take a while before anything happens, but your work is much appreciated.

With regards, on behalf of the English Chess Federation,
Nigel Short

Hoofd- & bijzaken

De computer als Freudiaanse psychoanalyticus

door Dennis Breuker

Toen ik onlangs wat partijen aan het naspelen was, kwam ik een partij tegen tussen Korchnoi en Van der Stricht. Zie diagram. Het toont de stelling net voor de laatste zet van de partij. Korchnoi speelde hier een mooie zet, waarna Van der Stricht meteen opgaf. Tip: probeer het eerst zelf eens op te lossen alvorens verder te lezen.

Ik vond het een mooie zet, en zette het diagram in de groep *schaakgeneuzel* van whatsapp. In deze groep chat ik dagelijks samen met mijn schaakvrienden Hans en Gilbert over allerlei schaakkwesties. Gilbert is het tactische monster, en antwoordt bijna altijd meteen. Maar dit keer niet. Nu was Hans heel snel, en hij gaf de zet van Korchnoi. Ik complimenteerde hem, en daarmee was de kous af. Meestal komt er dan snel weer een nieuw diagram met een opgave.

Chatzin

Zo niet deze keer. Gilbert vroeg of er wel een winst in zat, omdat ik alleen maar 'wit aan zet' had gezegd. Ik begreep het niet, want Gilbert ziet altijd veel meer dan Hans en ik, en zo lastig was deze ook weer niet. Triomfantelijk wees ik Gilbert erop dat Hans het al had opgelost (oplossing: 1.Tg6). Maar daarop reageerde Gilbert 'Tg6 heb je nog Pxe5 en Pxd3 en Pf4 omdat gxh6 met schaak is?'

Typisch zo'n chatzin. Niet correct Nederlands, waardoor het niet meteen duidelijk is wat er wordt bedoeld. Na wat heen en weervragen, begreep ik wat bij bedoelde: na **1.Tg6 Pxe5** (1..fxg6 2.Dxh6#, dat was het idee) **2.Txe6 Pxd3 3.Txh6+** met idee mat op de volgende zet, volgt **3..gxh6** met SCHAAK! Dus 3.Txh6 werkt niet en na 2..Pxd3 heeft wit een probleem.

Ik zag geen winst voor wit, en pakte de computer erbij.

Immers, Van der Stricht, met een elo van 2468, had toch opgegeven? Maar ook de engine vond dat zwart aan het winnen was. Daarop besloot ik maar eens te googelen. Toen bleek dat dit allemaal natuurlijk allang bekend was. Korchnoi noch Van der Stricht had iets in de gaten gehad, en pas toen Van der Stricht de stelling aan de computer voerde, kwam de waarheid aan het licht. Toen hij de dag erna Korchnoi hierover vertelde, schijnt de laatste zelfs zijn excuses te hebben aangeboden!

Mooi citaat

Zowel Tim Krabbé ('Kortsjnoi wordt oud¹') als Hans Ree ('Hoofse overgave (2)²') hebben over dit voorval geschreven. Beide artikelen zijn de moeite waard om te lezen. Ons clubblad haalde een mooi citaat aan van de Engelse grootmeester David Norwood dat ik u niet wil onthouden: 'De computer brengt ons als een Freudiaanse psychoanalyticus in contact met trauma's waarvan we het bestaan nooit vermoed hadden.' En zo is het. ■

¹http://timkr.home.xs4all.nl/admag/kor_oud.htm

²http://vorige.nrc.nl/thema_archief_oud/schaken/article1617144.ece

6 april bij Caissa - Amsterdam

KNSB-Caissanen in actie op 6 april jl. (tekening Pia Sprong)

SCHAAKPROBLEMEN

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 32

1. Wit geeft mat in twee

2. Wit geeft mat in twee

3. Wit geeft mat in twee

4. Wit geeft mat in twee

5. Wit geeft mat in drie

6. Wit geeft mat in drie

Wil Haggenburg- toernooi 2013

Vroeger heette het toernooi Persoonlijk Kampioenschap, maar dat begon een beetje ouderwets te klinken. Wat niet is veranderd is de speellocatie –de Wethouder Verheijhal– en de titel 'kampioen van de SGA' waarmee de winnaar zich mag tooien. Ex-Caissaan Aran Köhler heeft het abonnement. Het animo is al jaren tanende, maar aan de Caissaleden ligt dat niet. We tonen een aantal van hen in actie. Peter van der Werf schreef een verslag van de strijd in de C-groep.

groep C

door Peter van der Werf

Dit jaar besloot ik maar weer eens deel te nemen aan het Wil Haggenburgtoernooi. De dramatisch verlopen Science Park- en Eijgenbroodtoernooien resulteerden in een ratingval van meer dan 100 punten in een jaar. Dus ik

kon wel weer eens een goed toernooiresultaat gebruiken. Een goede start wil daarbij wel eens helpen.

Peter van der Werf (1608) - Benno Drewes (1741)

1.d4 f5 2.c4 Pf6 3.Pc3 e6 4.e3 Le7 5.Ld3 0-0 6.Pf3 d6 7.0-0 d5 8.Dc2 Pe4

9.cxd5 exd5? En wit wint een pion. Zie *diagram 1*.

10.Pxd5! Le6? Maakt het nog wat erger.

11.Pxc7 Dd6? 12.Pxe6 1-0

✦ Mat in 1

Dat viel niet tegen. In de tweede ronde kwam ik Huib Vriens tegen. Was ik in ronde 1 het eerst klaar, nu waren we het langst bezig. Het werd een enerverende partij waarin we beide een winstkans lieten liggen en waarin ik uiteindelijk een mat in 1 overzag. Dat was dus even een domper. Er waren nu nog maar drie spelers zonder puntverlies bij het ingaan van de derde ronde.

diagram 1

Huib speelde tegen Peter Hoomans en ik mocht het aan bord 2 tegen de derde koploper Mehmet Elliyasa opnemen. Dus de vier uiteindelijke prijswinnaars zaten al aan de hoogste bordes, maar dat konden we toen natuurlijk nog niet weten. Ik kwam goed uit de opening en na 23 zetten kwam de volgende stelling op het bord.

Peter van der Werf (1608)
- Mehmet Elliyasa
Zie *diagram 2*.

diagram 2

Zwart heeft zojuist een paard naar d7 gespeeld. En hier had ik met 24.Pxb7! groot voordeel kunnen behalen. Ik was echter al een tijd bezig met een ander kenmerk van de stelling, namelijk dat het paard dat op g8 de zwarte h-pion dekt wat ongelukkig staat. Het beperkt de bewegingsvrijheid van de torens en ik was al een paar zetten bezig met kwaliteitswinst. Er volgde 24.Lh5 Tf8 25.The1 Df6 26.Pe6 Dxf2? Nu wordt het zelfs een volle toren. 27.Dxf2 Txf2 28.Pxd8

Clash

Ik was nu gedeeld tweede en Peter Hoomans stond een punt los. Dat was de te kloppen man. In de vierde ronde had ik zwart tegen Arno Lust. De partij ging volkomen gelijk op, totdat Arno zomaar een toren weggaf. Ik stond nu ongedeeld tweede en Peter

Hoomans stond nog steeds een punt voor. Dus in de vijfde ronde was de grote clash onvermijdelijk.

Peter Hoomans (1744) - **Peter van der Werf (1608)**

1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.d4 exd4 4.Lc4 Pf6 5.0-0 Het Schots Gambiet en toevallig de variant die ik vroeger zelf speelde. De andere gaat verder met 5.e5. 5...Pxe4 6.Te1 d5 7.Lxd5 Dxd5 8.Pc3 Da5 9.Pxe4 Le6 10.Peg5 0-0-0 11.Pxe6 fxe6 12.Txe6 Ld6 13.De2 Dh5 14.De4?! Veiliger is 14.h3 14...Tde8 15.Lf4? Lxf4? Ik weet er niet van te profiteren. 15...Pd8! En wit zit in de problemen. 16.Txe8+ Txe8 17.Dxf4 Td8 De stelling is in evenwicht, maar een foutje kan meteen drastische gevolgen hebben. 18.Td1 h6 19.a3 Dc5 20.De4 a5 21.h3 Kb8

Volop strijd in de top van groep C

22.Dg6 Dc4 23.b3 Dc3
24.Td2? Zie *diagram 3*.

diagram 3

24...Pe5! met kwaliteitswinst. En dit was uiteindelijk beslissend. 0-1

✘ Scherpere variant

Als beloning mocht ik aan bord 1 blijven zitten, waar ik met wit Frits van Gelder trof. Na Huib Vriens en Peter Hoomans de derde clubgeenoot [Frits is nevenlid, red.]. Met een sterk pionoffer wist ik voordeel te behalen, althans dat vonden wij beiden na affloep. Mijn 'mental coach' Fritz had nogal wat commentaar toen ik de betreffende zet probeerde in te voeren, die

vond het allemaal maar dubieus. Maar goed, laten we het dan maar houden op een interessant pionoffer. Het leverde in elk geval voordeel op en uiteindelijk de winst. Peter Hoomans won ook en mocht de laatste ronde weer aan bord 1 plaatsnemen, waar hij werd gekoppeld aan oudwinnaar Tony Slengard. Ikzelf kreeg zwart tegen Harry Boom. En wat ik normaal nooit doe bij een toernooi, ik ging mezelf voorbereiden. Een paar jaar geleden had ik ook met zwart gespeeld tegen Harry en toen kwam er een Spanjaard op het bord. Ik keek deze partij nog eens na, die was geëindigd in een remise. Ik was weliswaar nooit echt in gevaar geweest, maar serieuze winstkansen had ik ook nergens gehad. Ik ging dus op zoek naar een scherpere variant van het Spaans en het liefst niet al te bekend. Ik vond uiteindelijk wel iets dat weliswaar licht dubieus was voor zwart, maar goed speelbaar op mijn niveau. Daar was ik dan bijna de hele nacht

mee bezig geweest en Harry opende met 1.d4. Nodeloos te zeggen dat ik vrij matig uit de opening kwam. Intussen keek ik af en toe naar de partij van de burens en kwam ik zelf in een slechte maar houdbare stelling. Dit verdedigde ik niet al te nauwkeurig en dat kostte me een pion, waarna ik in een verloren stelling terecht kwam. De promotie van zijn vrijpion kon ik niet meer verhinderen, maar ik bouwde nog wel een dreiging in voor het geval hij te vroeg zou promoveren, mijn laatste hoop.

Harry Boom (1596) - Peter van der Werf (1608)

Zie *diagram 4*.

diagram 4

48.Tf8+? Daar moet de witte toren niet staan.

48...Kg7 49.c8D? Tf2+ 50.Kg3 Txf8+ 51.Kg2 Txc8 0-1

Peter Hoomans moest nu ook zijn partij winnen om weer langszij te komen en dat deed hij dan ook. Huib Vriens eindigde als vierde en zo zijn drie van de vier prijswinnaars in groep C Caissanen. Geen slecht resultaat. ■

Peter van der Werf stelt groepswinst veilig met hulp van tegenstander

Inventief en origineel openingsspel

door *Michaël Wunnink*

De jury, die zich dit kwartaal op glad ijs had begeven en daardoor weinig had meegekregen van wat er allemaal voor moois op het bord kwam, mocht zich weer buigen over een nieuwe Partij van het Kwartaal.

De partijen die voor deze editie in aanmerking kwamen omdat ze op de site waren gezet, zijn, met observaties van de jury, de volgende.

❑ **Eelke Wiersma - Angelo Spiler**

Een indrukwekkende demonstratie van de beginselen die Angelo ons aan het eind van zijn betoog nog eens puntsgewijs de revue laat passeren. De donderslag bij heldere hemel 23...d3 is wit nooit meer te boven gekomen en de genadeloze belegering van de wanhopige over de zwarte velden vluchtende witte koning illustreert Angelo's wijze levensles: 'Wees nooit timide'. Waarvan akte! Angelo, altijd goed voor een scalpje, nadat hij eerder al toppers als Karel van der Weide, Timman en Van der Sterren aan zijn zegekar wist te binden! Op welke scalp heb je nu weer je zinnen gezet?

❑ **Dennis Breuker - Aldo van de Woestijne**

Een dameoffer op h7 doet het altijd goed bij de jury. Gezien het wat matte eind van de afwikkeling en om Dennis scherp te houden mag hij het

nog een keer proberen in een volgende editie. Dennis kennende mag ik voor hem de lat best wat hoger leggen.

❑ **Mark van Ojik - Dennis Breuker**

Een dappere poging van Dennis om met een tweede kandidaatpartij alsnog de hoofdprijs in de wacht te slepen. In dit geval zijn het weer de wat tegenvallende apotheose en het onkarakteristiek obscure spel van de anders zo fijnbesnaard positionele witspeler Van Ojik die Dennis parten spelen in zijn greep naar de hoofdprijs.

Om op Dennis' eigen vraag terug te komen: ja, hij zal het zeker nog wel leren. Sterker nog, de jury wéét dat hij het kan. Nu Dennis zelf nog!

❑ **Arno Bezemer - Abe Willemsma**

Een knap staaltje openingsvoorbereiding van Arno, zeker in ogenschouw nemende dat hij eerder nog had verloren in deze variant. Hardhandig afgemaakt. Klein smetje is de afspraak om deze stelling intern te spelen en de daarmee heel gerichte voorbereiding, die aan de kwaliteit van de partij op zich natuurlijk niets

afdoet, maar wel ten koste van de creativiteit (achter het bord) is gegaan, terwijl ik Arno ertoe in staat acht ook zonder voorbereiding zo'n modelpartij te spelen.

❑ **Arno Bezemer - Nirav Christophe**

De combinatie van inventief en origineel openingsspel, de introductie van FBE aan de rest van de wereld, de demonstratie van de macht van een dame (en tachtigduizend pionnen, maar dat terzijde) tegen twee torens en het ludieke commentaar met de bekende knipoog maken dat deze partij hoge ogen gooit en in de wandelgangen al vrij snel tot gedoodverfde favoriet werd bestempeld. En natuurlijk springt de niet-misselijke scalp van Arno Bezemer ook in het oog.

❑ **Peter Doggers - Peter van der Werf**

Deze inzending van Peter Doggers deed me veel plezier, omdat hij niet te beroerd was om zijn literaire en natuurlijke schaaktechnische vaardigheden ook voor onze website in te zetten. Saillant detail is dat hij van veel van de partijen die hij in zijn database tegenkomt als hij zijn eigen partij invoert, kan vertellen dat hij erbij is geweest. Het zou me niets verbazen als deze globetrotter zelfs bij de door hem genoemde partij Steinitz-Neumann, Dundee 1867 aanwezig is geweest. Als dat zo is dan ziet-ie er trouwens wel

goed uit voor zijn leeftijd. En wat de jury verder erg waardeert, is dat Doggers gewoon lekker een potje wil spelen als hij bij de grote jongens langs is geweest. Het positionele thema h4-h5 biedt na alle schermutselingen met de konings(gambiet)wandeling dwars door het centrum een mooie indruk van de veelzijdigheid die een partij kan vereisen. Gezien de vele gemiste kansen van zwart en in de hoop meer van de witspeler te mogen zien op de website, wil ik hem nu nog niet belonen met de fles wijn. Ik weet dat Peter dit als stimulans zal zien.

De winnaar

Na veel wikken en wegen heeft de jury besloten de fles wijn uit te loven aan Nirav Christophe. Niet alleen omdat hij met gewaagd spel zijn gerenommeerde tegenstander uit zijn comfortzone wist te halen, maar niet in de laatste plaats om te voorkomen dat hij nogmaals een poging gaat wagen met 1.e4, Pc6 2.Pf3, f5 een fles wijn te winnen. Drink hem lekker leeg, zeg ik mede namens René Pijlman, dan kun je de volgende keer iets nóg creatievers spelen om mee te dingen. Alle gekheid op een stokje, het is je gegund, Nirav! En je mag van mij lekker spelen wat je wilt, hoor. Als je maar wel zorgt dat er geen kinderen bij zijn! Hier volgt de integrale partij met het commentaar van de winnaar.

1.e4 Pc6 De ongebruikelijke Nimzowitschverdediging.
2.Pf3 f5! De nog obscuurdere

Coloradoverdediging (ook wel Lean-variation genoemd), volgens Keilhack & Schlenker in hun boek *1...Pc6 aus allen Lagen*: 'Absurd, verwegen oder gar tief positionell?'. Op onze club maken Nijenhuis, Hovenga en ik vele witspelers er helemaal gek mee. René Pijlman verklaarde op de avond van deze partij, dat hij op de jaarvergadering een voorstel in gaat dienen om deze variant in de interne competitie te verbieden. Vorig jaar versloeg Alje Hovenga met deze variant Arno Bezemer, en ik wist dat Arno naar aanleiding van die partij de opening, die hij natuurlijk niet serieus neemt, toch grondig had bestudeerd, geplugd zoals dat heet. Daarom besloot ik ook in deze variant als eerste af te wijken.

3.exf5 d5 4.Lb5 d4?! Zie *diagram 1*. Een ongelooflijk

diagram 1

concept, bedacht door de Amerikaanse speler D. Root. Zwart lijkt een toren weg te geven, maar als wit toehapt, wordt zijn dame gevangen. Dit was het spannendste moment van de partij. Zou hij de weerlegging van dit concept, die er toch echt is en die ik ook ken, achter het bord vinden?

5.Pe5?! Na een half uur nadenken. Verleidelijk, maar niet de beste.

5...Dd5 6.Dh5+ g6 7.fxg6 Pf6 8.g7+ 8.De2 d3! 9.Lxc6+ bxc6 10.cxd3 Dxc2 11.Df3 Dxf3 12.Pxf3 Lf5 13.Pe5 Pd5 14.Pc3 Pb4 15.Kd1 Lg7 16.a3 Pxd3 17.Pxd3 Lxd3 18.b4 O-O 19.gxh7+ Kxh7 20.Lb2 Txf2 21.Pa4 Taf8 0-1. Dutter-D. Root, Los Angeles 1987.

8...Pxb5 9.gxh8D Pf6 Fritz snapt er niets van en geeft al +4. 'Black entombs white's queen', schrijft J. Peters in de Los Angeles Times van 12 April 1987!

10.Pxc6 Ik had dit éénmaal eerder op het bord. Rik Salomons gaf toen met 10.O-O!? direct een stuk terug, wat er eigenlijk heel goed uit ziet.

10...bxc6 11.Le2 Hier had Arno al 80 minuten gebruikt en ik slechts een kwartier.

11...Dxc2 12.Tf1 Lh3 Nu gaat ook de computer zien dat wit zijn dame gaat verliezen. Wit kan niet proberen met Lh5 zijn dame te bevrijden omdat hij ook f1 moet blijven dekken.

13.d3 O-O-O 14.Lf4?

Hierna komt zwart beter te staan. Rob Witt geeft hier de volgende verbetering: 14.Pd2 Lg4 (14...Lg7 15.Pf3 Txb8 16.Tg1 en zwart verliest hier ook zijn dame!) 15.Pb3 Lxe2 16.Kxe2 Dg4+ 17.f3 Dh4 18.Tf2 Lh6 19.Dxd8+ Kxd8 20.Lxh6 Dxh6 21.Pxd4 Pd5.

14...Lg7 15.Dxd8+ Kxd8

16.Pd2 Dg6! Met deze manoeuvre voorkomt zwart in een paar zetten de witte rochade.

17.Th1 Pd5 18.Lg3 De6 19.Kd1 Hier had wit nog een

kwartier voor de rest van de partij, tegen zwart een uur.

19...Lg4 Dat de witte rochade niet meer mogelijk is, en dus de torens niet verbonden zijn, is een grote stap vooruit voor zwart.

20.Te1 h5 Speelt met het idee misschien ook een keer met h4 de loper op g3 te winnen.

21.h4 Lh6 22.Pe4 Lf4 23.c4 Een poging tot bevrijding, maar het kostte hem wel vijf minuten. Wit had hier nog 10 minuten over, zwart nog 40.

23...dxc3 24.bxc3 Lxg3 25.fxg3 Zie *diagram 2*.

diagram 2

25...Lf5! Wanneer het witte paard eraf is, kan ik gaan aanvallen met paard en dame. Dat is een dodelijke combinatie, die al sinds MEMO, via Euwe en nu bij Caissa de Fucking Bad Evil (FBE) wordt genoemd, een term al twintig jaar geleden door Nijenhuis gemunt.

26.Lf1 Lxe4 27.dxe4 Pxc3+ 28.Kc2 De5 Wit had nog vier minuten, zwart nog 20!

29.Te3 Pa4?! 29...Pd5! is misschien nog wel beter, maar ik vond het te eng om in een penning te komen. **30.Td1 Ke8 31.Tb3 Dxe4+ -/+ 30.Td1+ Ke8 31.Tb3** Om Db2+ te voorkomen.

31...Dc5+ 32.Kd2 Dd4+

33.Ke1 Dxe4+ 34.Kf2

Dc2+! 35.Le2 Pc3 De FBE blijft irritant en ondertussen

Een zelfportret van de winnaar

peuzel ik pionnetjes.

36.Tb8+ Kf7 37.Te1 Dxa2

38.Kf1 Dd5 39.Tb4 Dh1+

40.Kf2 Dh2+ 41.Kf3 Vanaf

hier is er vliegende tijdnood

voor wit, minder dan 1 minuut, maar ook ik heb inmiddels nog maar 4/5 minuten.

41...Pxe2? Jammer dat ik hier geen 41...e5! speelde. Ik wilde

niet dat de loper actief zou worden, maar de zet lijkt me, zeker in tijdnood, heel moeilijk voor wit. **42.Lc4+ Kf6 -/+ 42.Txe2 Dh1+ 43.Kf2 Dd5 44.Tf4+ Ke8 45.Tfe4 Dc5+ 46.Kg2 a5 47.g4** Hier schrok ik nog wel van. Wit krijgt ook een vrijpion. Het wordt nog rennen.

47...hxg4 48.Kg3 Dg1+

49.Tg2 Dd1 50.Txg4 a4

51.h5 a3 52.Kh4 De1+ 53.

Kg5 Df1 54.Kh6 e5 55.

Tg8+ Ke7 56.T2g7+ Ke6

57.Ta8 Dc1+ 58.Kh7 Db1+?

59.Kh8? Oef! Na 59.Tg6+ schaak!, verlies ik mijn a-pion en zou ik, zoals Bouwmeester dat vroeger in de Prisma-boekjes altijd zei, een zware pijp roken.

59...a2 60.h6 a1D 61.Txa1

Dxa1 62.h7 e4 En wit gaat

mat met Da8. Met nog enkele seconden op zijn klok gaf Arno op. **0-1** De colorado rulezzz! ■

Van de Lezer

Het parool heeft de schaakrubriek op zaterdag verwijderd. Heb ze gemaild: 'Kan de schaakrubriek niet vinden. Voor niets een parool gekocht'. Kreeg antwoord van B. van Beukering dat ze de rubriek maar verwijderd hebben, omdat volgens hen niemand die leest.

Mijn voorstel is: stuur allemaal een mailtje naar het Parool om te klagen dat de schaakrubriek verdwenen is. Het schaken is al zo onderbedeeld in de media.

Jeanne Potters

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 32

1. Wit speelt en maakt remise

2. Wit speelt en wint

3. Wit speelt en maakt remise

4. Wit speelt en maakt remise

door Aldo van de Woestijne

Géén koning

door Wim Suyderhoud

Elke werkdag denk ik tenminste één keer aan mijn vader en aan schaken. Dat zit zo: de weg naar mijn werk voert zowel langs het kerkhof waar mijn vader begraven ligt onder een exotische naaldboom, als langs een gebouw waar een enorme koning op staat afgebeeld. Deze gigantische figuur siert een verder oerlelijk gebouw van de firma *Shurgard*, die opslagruimte verkoopt. Nieuwsgierig naar het verband tussen afbeelding en nering – hoe beweegt een koning de mensen tot het onderbrengen van hun spullen bij een opslagbedrijf? – belde ik onlangs met het Amsterdamse vestigingskantoor. Ik had me voorbereid op een tocht langs vele kastjes en muren, maar de intelligente jongeman die de telefoon beantwoordde, loste het puzzeltje snel voor me op. Hij wist het

ook niet exáct, maar bood de plausibele verklaring dat de naam *Shurgard* de uitkomst moest zijn van een spel met de Engelse woorden *sure*, zeker en *to guard*, bewaken. Hij opperde dat de afbeelding daarom misschien wel moet worden geduid als een vuurtoren, het betrouwbare baken dat ons behoedt voor allerlei ellende.

Ik was meteen overtuigd. Natuurlijk! Deze redenering past prima bij a. de prozaische wereld van het ondernemen, waar men niet het soort boeken leest dat kan leiden tot analogieën van enige diepgang en b. de neiging van Nederlandse ondernemers om zich te onpas te bedienen van de Engelse taal. Zo las ik laatst bijvoorbeeld dat een firma in badkamerbenodigdheden zichzelf aanpreeft als marktlieder in ‘bad design’. (Ja, zo graaf je je

eigen graf! In dat verband: Joop den Uijl schijnt een keer gesproken te hebben over Nederland als ‘a nation of undertakers’, maar dat [nog verder] terzijde.) Iemand die zich echt in deze zaak gaat verdiepen, zal waarschijnlijk aan het licht brengen dat de oprichter van *Shurgard* het kind was van een Indonesische vader en een Duitse moeder, Shuriman en Hildegard, die hun zoon altijd meenamen op vakantie naar Domburg, de plaats van de beroemde vuurtoren van Mondriaan. Hoe het ook zij, er is maar één conclusie mogelijk: de figuur op het gebouw is géén koning, het is een vuurtoren. Wat zegt dit over mij? Dat ik obsessief aan schaken denk, ja. Maar ook dat ik veel van schaken houd en van mijn vader. ■

Oplossingen

problemen (pag 23)

❖ Probleem 1

*E. Livshits en L. Melnichenko
Mini-Matt 1967*

**1.Lf4 b1(P) 2.Tc2
b1(D) 2.e4**

Interessant is het verschil tussen deze twee voorbeelden van 'witte interferentie': de blokkeringen van zwart op b1 stellen wit in staat met zijn eigen loper op h7 te interfereren.

❖ Probleem 2

*M. Locker
Stella Polaris 1966*

**1.Lb7 d3 2.Dd5
Kc5 2.Dc6
Kd3 2.La6
c2 2.Dxc2**

Op 1.La8? volgt 1...Kd3!, op 1.Lc6? Kc5! en op 1.Dh2? d3! In de eerste twee varianten van het reële spel stelt de loper de dame in staat hem te volgen langs een lijn: hij ruimt deze voor haar. Deze ruiming wordt 'Bristolbaning' genoemd naar de winnende inzending van Frank Healy voor een wedstrijd in Bristol in 1861.

❖ Probleem 3

*S. Loyd
Musical World 1859*

**1.Te1 L~ 2.Dg1
Lg2 2.Dh4
Kxe1 2.Dd2**

Het modelmat na de omschakeling van de loper (tweede variant) is charmant te noemen. Loyd was de wereldpuzzelaar die op vele fronten zijn kunsten vertoonde. Hij is de bekendste problemist in problemenland.

❖ Probleem 4

*Z. Mach
Duitse schaakfederatie 1910*

**1.Tg5 L~ 2.Dg7
Lf7 2.Db4
Kg8 2.Txe8**

De matten zijn alledrie modellen met penning. De sleutelzet waarin de toren op een veld wordt geplaatst waar hij na 1...Kg8 de loper zal penningen is een voorbeeld van een 'penning bij voorbaat'.

❖ Probleem 5

*J. Grande
Problem 1964*

**1.Tf5 Ka4 2.Tf3 Ka5 3.Ta3
Ka6 2. Tf7 Ka5 3.Ta7
exf5 2.g8(D) Ka4 3.Da2
Ka6 3.Da8**

De onverwachte sleutelzet leidt tot twee paar echomatten. De zwarte koning is een gladde jongen: op 1.Th3? volgt 1...Ka6! en op 1.Th7? of 1.g8(D) volgt 1...Ka4!

❖ Probleem 6

*C.G. Jäderin
Upsala Posten 1868*

**1.Ld1 a5 2.Tc2 Kxa4 3.Tb2
Ka5 2.Tb3 Kxa4 3.Tb5**

De komst van de toren op het kritische veld c2 waar de loper overheen gaat –in de eerste variant– betekent interferentie om zodoende pat te voorkomen en afrekmat voor te bereiden. De manoeuvre heet 'Indiër', genoemd naar het eerste voorbeeld ervan, toegepast door H.A. Loveday, kapelaan in Bengalen.

studies (pag 30)

❖ Studie 1

Wit speelt en maakt remise
A. Herbstmann, 1930
**1.La2+ Kc2 2.Lb1+ Kc3
3.dxe4 Ld4** Dreigt Kb3 mat.
**4.Ka2 Le5 5.Ka3 b5
6.Ka2 b4 7.Lc2 Kxc2 ½–½**

❖ Studie 2

Wit speelt en wint
S. Kaminer, 1927
1.Th4 Pf7 (1...Pf5 2.Th5)
(1...Pg8 2.Th8) **2.Th7 Pd6**
(2...Pe5 3.Ta7 Pb6 4.Ta5+ Kd6
5.c5+) **3.Ta7 Pb6 4.Tc7 1-0**

❖ Studie 3

Wit speelt en maakt remise
A. Votava, 1948
1.b7 Te1 [1...Tg5 2.Lf5! Txf5
3.b8D Le5+ 4.Ke6 Lxb8
5.Kxf5; 1...Tg8 2.Lc4+]
2.Le4! [2.b8D? Le5+] **2...Txe4**
**3.b8D Le5+ 4.Kd5 Lxb8
5.Kxe4 ½–½**

❖ Studie 4

Wit speelt en maakt remise
P. Henacker, 1956
1.Ta8+ [1.Ta1? Pb1 2.Txb1
d2; 1.Te5? Pe4 2.Txe4 d2]
**1...Kg7 2.Ta7+ Kf6 3.Ta6+
Ke7** [3...Kf5 4.Ta5+ Kf4
5.Te5] **4.Ta7+ Kd6 5.Ta6+
Kc7 6.Ta7+ Kb6 7.Ta1
Pb3+** [7...Pb1? 8.Txb1+ Nu
met schaak.] **8.Kxd3 Pxa1
9.Kxe2 ½–½**